

šević i Dragan Sokolović. U članku su grafički i opisno prikazani rezultati ankete provedene tijekom 2014. u drugim razredima srednjih škola u Istri. Sama je anketa bila vezana za poznavanje antifašizma na hrvatskoj i europskoj razini u prošlosti i sadašnjosti te diferencijaciju prema raznim ideologijama i totalitarnim režimima. Obuhvatila je 648 učenika koji su odgovarali na pitanja višestrukoga izbora. U konačnici se nakon analize rezultata može zaključiti da su odgovori zabrinjavajući (20 posto je učenika Antu Pavelića smjestilo u krug antifašista), ali ne i katastrofalni. Problem je često u tome što su činjenice naučene u osnovnoj školi kasnije zamijenjene informacijama iz medija i bliže okoline. Na cjelokupnu se situaciju još prislonio i problem što se na pojam antifašizma različito gleda u zemljama bivšega Istočnoga bloka i Zapadnoga bloka. Stoga autori zaključuju kako bi se ovoj problematici/tematici i u osnovnim i u srednjim školama trebalo posvetiti više nastavnih sati.

U konačnici, čitajući ovaj Zbornik, može se konstatirati da je svjetlo dana ugledao vrlo vrijedan uradak na području društveno-humanističkih znanosti u Hrvatskoj. Naime, glavni je urednik uspio okupiti renomiranu ekipu znanstvenika koja je kroz povijesnu, filozofsku i lingvističku prizmu otvorila nove teme i promišljanja unutar velike i intrigantne teme (neo)fašizma i antifašizma. Samim se time Zbornik može uvrstiti u izdanja koja će pridonijeti budućem kvalitetnom istraživanju (neo)fašizma i antifašizma na području Istre i Hrvatske.

Luka Tidić

***Problemi sjevernog Jadrana*, sv. 13, Rijeka-Zagreb 2014., 170 str.**

Koncem 2014. Zavod za povijesne i društvene znanosti u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti objavio je 13. svezak časopisa *Problemi sjevernog Jadrana*. Uredništvo čine Miroslav Bertoša kao glavni i odgovorni urednik, Tomislav Raukar i Petar Strčić kao urednici te Sanja Holjevac kao tajnica. Sažetke je radova na engleski jezik prevela Gorka Radočaj. Sadržaj se časopisa dijeli na cjeline „Rasprave i članci“ (3-140) te „Ocjene, prikazi i osvrta“ (143-167). Na samom se kraju nalaze „Upute suradnicima“ (169).

Prva cjelina obuhvaća 5 radova (jedan izvorni znanstveni članak, tri prethodna priopćenja te jedan pregledni rad). Jedini izvorni članak u ovom je broju „Hrvatski nacionalizam u XIX. i početkom XX. stoljeća na primjeru Rijeke i riječkoga područja“ (3-33) Maje Polić, u kojem autorica donosi osvrt na hrvatski nacionalizam na području Rijeke i riječkoga područja krajem XIX. i posebice početkom XX. st., nastao kao posljedica imperijalističkoga stajališta Mađara prema Rijeci. To je stajalište podržavao vladajući gradski, anacionalni sloj, koji nije imao osjećaja pripadnosti hrvatskoj naciji, već se priklonio politici koju su provodili Mađari (postali su tzv. mađaroni). Razlozi su priklanjanja vladajućega sloja bili gospodarske i financijske naravi, kako za sam grad, tako i za vlastitu financijsku korist. Odnos vladajućega sloja prema ostalom stanovništvu doveo je do pojave hrvatskoga nacionalizma, koji je do izražaja došao tek u XX. stoljeću, ali i do pojave autonomastva (samo na zapadnoj obali Rječine). Prije glavnoga dijela članka autorica opsežnim pregledom literature nastoji dati odgovor na pitanje što je nacionalizam.

Nina Spicijarić Paškvan u radu „Prilog biografiji Vincea Warthe (Rijeka, 1844. – Budimpešta, 1914.“ (35-46) piše o školovanju, fakultetskoj i znanstvenoistraživačkoj karijeri, otkrićima i dostignućima u području kemije jednoga od svjetskih poznatih Mađara rođenih u Rijeci Vincea Warthe. Važno je napomenuti kako se u dosadašnjoj hrvatskoj literaturi ne može pronaći nikakva informacija o njemu, što daje dodatnu težinu ovom radu.

„Stoljetno iščitavanje povijesti pod stijenama riječkoga sportskog hrama“ (47-76) rad je Marinka Lazzaricha, u kojem autor kroz promjene koje su zadesile stadion Kantridu iščitava socijalni i kulturni razvoj grada Rijeke. Naime, nekadašnji kamenolom postao je mjesto sportskih susreta, koji su usto imali i politički i nacionalni karakter. Po pitanju važnih nogometnih događanja, Kantrida je ugostila tri nacionalna nogometna prvenstva: talijansku Serie A, jugoslavensku Saveznu nogometnu ligu i hrvatsku Prvu hrvatsku nogometnu ligu, kao i nekoliko susreta pod UEFA-inom ingerencijom. Osim toga, održana su mnogobrojna atletska natjecanja, kao i Balkanske igre. U lipnju 2013. stadion je proslavio stogodišnjicu postojanja, a premda je na istom mjestu planirana gradnja novoga stadiona s pripadajućim objektima, konačna budućnost toga slavnog objekta ostaje neizvjesna.

Rad „Skupština u Boljunu 10. IV. 1904. kao istup protiv načina rada i djelovanja vodstva Narodnog pokreta u Istri, *Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri*“ (77-115) Željka Klaića bavi se događajima posredno i neposredno vezanim za događaj iz naslova rada te njegovim posljedicama.

Ivana Paula Gortan-Carlin i Ivona Orlić u radu „Ponuda i potražnja autentičnosti u glazbeno-turističkom doživljaju Istre: ceste glazbeno-tradicijskih manifestacija“ (117-140) istražuju mogućnost implementacije autentičnosti i glazbene tradicije u specifičan oblik kulturnoga turizma – glazbeni turizam. Ideja je autorica kreirati „glazbene ceste“, koje bi turistima približile glazbeno-tradicijske karakteristike i specifičnosti istarskoga poluotoka. Implementaciju su autorice zamislile po uzoru na postojeće gastronomske ceste (ceste sira, meda, vina), koje spajaju gastronomsku komponentu s turističkim doživljajem. Rad obiluje grafikonima i shematskim prikazima rezultata anketnoga istraživanja vezanoga za tradicijsku glazbu, a uz to su predstavljene i postojeće glazbeno-tradicijske manifestacije u Istri. Originalan se prinos autorica očituje u davanju prijedloga karte cesta glazbeno-tradicijskih manifestacija kao mogućega budućega turističkog proizvoda.

Završni dio časopisa čini cjelina „Ocjene, prikazi i osvrti“ koja sadrži pet zasebnih radova. Hana Lencović donosi prikaz knjige Amira Muzura *Nezavršena povijest medicine u Rijeci. Priča o gradu, ljudima i profesiji* (Rijeka 2013.), Milan Radošević prikazao je knjigu *Istria Europa. Economia e storia di una regione periferica* (Trieste 2013.) Livija Doriga, Giulija Mellinata i Biagia Mannina, Maja Polić napisala je prikaz knjige Slavena Bertoše *Migracije prema Puli. Primjer austrijske Istre u novom vijeku* (Pazin 2012.), Samanta Paronić prikazala je 40. knjigu *Buzetskoga zbornika* (Buzet 2013.), a Tihomira Stepinac Fabijanić napisala je prikaz knjige Ane Lemić *Sela i stanovi na Velebitu. Svjedočanstva života od nastanka do nestanka* (Zagreb 2013.).

Novim, 13. sveskom *Problema sjevernog Jadrana* nastavljeno je polustoljetno (prvi je svezak objavljen 1963.) objavljivanje stručnih i znanstvenih članaka s područja humanističkih i društvenih znanosti, ponajviše usmjerenih na sjevernojadranski hrvatski prostor, odnosno zapadnu Hrvatsku (Istra, Kvarnersko primorje, Gorski kotar, Lika), a nova saznanja predstavljaju važan prinos poznavanju povijesti (u širem smislu riječi) toga kraja.